

Ірина Мазур

Івано-Франківський університет права ім. Короля Данила Галицького

НАРОДНА ЕКОНОМІКА: ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ

Реформування економічної системи України перебуває в центрі уваги багатьох науковців та практиків. Проте, в умовах тотальної олігархізації більшість з них не можуть запропонувати дієві інструменти реформування, що відображається в гальмуванні змін та відсутності позитивних наслідків для населення у вигляді економічного або соціального ефекту, про що свідчать результати аналізування структури доходів консолідованого державного бюджету. В структурі доходів державного бюджету за перший місяць 2016 року найбільшу питому вагу становлять надходження ПДВ (26,44%), податок з доходів фізичних осіб (11,83%) та акцизний податок (10,18%), водночас, частка ренти склала 6,3%, а податку на прибуток підприємств – 5,67% [1]. Враховуючи відсутність відшкодування ПДВ, значення надходжень від податку на доходи фізичних осіб суттєво зростає (не враховуючи надходження єдиного соціального внеску, що зараховується до позабюджетного Пенсійного фонду), а це характеризує перерозподіл мінімальних доходів громадян на користь олігархічних підприємницьких структур, в якому бюджет і фінансування його видатків за рахунок емісії стали інструментами перерозподілу доходів на користь правлячої олігархічної еліти.

Аналізуючи результати реалізації реформ за Стратегією сталого розвитку «Україна 2020» [2] жоден із ключових індикаторів не досягнуто, проте основного, який характеризує добробут громадян – реальний річний дохід на одну особу, навіть не включено до їх переліку. Отже, на меті вона має не соціально-економічний розвиток українського суспільства, а стабільність держави як інституційного утворення, що загострює протиставлення народу та держави.

Наявність виключно негативних соціальних та економічних наслідків реформ для населення породжує народну ініціативу реформування за підходом «знизу – вгору», що виявилось в пошуку та розвитку нових організаційних форм для реалізації підприємницької ініціативи й реорганізації суспільної системи – народне підприємництво та самоорганізація територіальних громад.

За підтримки Фонду розвитку демократії ООН співвітчизниками в межах чинного міжнародного та вітчизняного законодавства [3 – 7] на основі закріплених прав було виділено статус «людини» як суб'єкта міжнародного права. Це дозволило на договірних засадах заснувати об'єднання людей – територіальні громади, як міжнародні суверенні, владні, неурядові організаційно-правові форми самозабезпечення, самоорганізації, самозахисту, безпосереднього самоврядування та прямого народовладдя людей у населеному пункті, у більш ніж 180 населених пунктах України. Здійснення безпосередньої демократії вбачається в участі у розбудові своєї територіальної громади, створенні належних умов для себе, сім'ї й усіх жителів населеного пункту для досягнення соціального ефекту.

Діяльність Територіальної громади організована на основі Договору, укладеного на публічних зборах за підписами усіх учасників, Договору про приєднання до територіальної громади та Договорів із народним уповноваженим територіальної громади, народним реєстратором (веде облік добровільних учасників громади), народним суддею, народною дружиною та самообороною і громадським контролем (останні дві організації мають статус юридичної особи та громадської організації).

Територіальні громади запропонували розмежування комерційного та некомерційного простору діяльності, запропонували народне підприємництво як організаційну форму некомерційної діяльності, спрямовану на досягнення соціального ефекту, а не прибутку. Це зумовило визначення:

- статусу народного підприємця як «людини», який підтверджується Свідоцтвом народного підприємця – суб'єкта зовнішньо-економічної діяльності. Всі народні підприємці є інвесторами, які здійснюють інвестиційну діяльність щодо виробництва продукції та надання послуг [3 – 7]. Самоврядна група народних підприємців формує народне

підприємство, народні корпорацію або консорціум, яке здійснює свою діяльність за договорами поставки продукції, робіт, послуг та договорами про комерційне посередництво, що можуть укладатися з юридичними та фізичними особами.

- організаційно-правової форми «народний підприємець»;
- мети діяльності на основі Господарського кодексу України і Податкового кодексу України – досягнення соціального ефекту [8,9];
- інституційного сектору функціонування – інший світ (9000);
- форми оподаткування – самооподаткування. За такої системи суб'єком оподаткування виступає «людина» або народний підприємець, а розмір добровільних внесків становить 1% від обороту, але не менше 100 гривень на місяць. При цьому, не передбачено сплату податку на доходи фізичних осіб та єдиного соціального внеску, хоча передбачено можливість надання соціальної допомоги за рахунок коштів громади.

У розвинутих країнах передбачено можливість офіційного оформлення таких видів діяльності осіб за Договорами волонтаріату, в Україні таких інструментів немає.

Перші територіальні громади офіційно повідомляли усі органи державної виконавчої влади та самоврядування, а з часом почали пред'являти свої права на використання і контроль природних ресурсів громад та комунального майна. Тільки тоді органи місцевого самоврядування, які звикли використовувати майно у власних цілях, почали висувати судові позови, хоча документально засвідчених підстав для цього не мали, бо управління комунальним майном вони мали право здійснювати на основі державної реєстрації себе як юридичної особи та договору з територіальною громадою на управління комунальним майном.

Оскільки суб'єктами контролю державних органів виступали фізичні або юридичні особи, то народні підприємці за статусом не відносилися до них, а оподаткування соціального ефекту ніяким чином не передбачалося у Податковому кодексі України. Відсутність сплати єдиного соціального внеску та ПДФО надавала можливості альтернативного інвестування коштів, що сприяло покращенню добробуту членів територіальної громади, оскільки сьогодні із заробітної плати утримується 20% з роботодавців, 3,6% - з працівників, 18% ПДФО та 1,5% - військовий збір (разом 43,1% із заробітної плати).

Розглядаючи перелік реформ за Стратегією сталого розвитку «Україна 2020» [2] слід зазначити, що побудова народної економіки може слугувати інструментом її реалізації, бо дозволяє забезпечити в межах кожної територіальної громади: дерегуляцію та розвиток підприємництва; розвиток малого та середнього бізнесу; ґрунтовну податкову реформу; реформу захисту економічної конкуренції; реформу корпоративного права; реформу сфери трудових відносин; програму розвитку українського експорту; реформу енергетики; реформу сільського господарства та рибальства; земельну реформу (всі ресурси належать територіальній громаді крім загальнодержавних); реформу житлово-комунального господарства; програма залучення інвестицій; реформу державного фінансового контролю та бюджетних відносин; реформу державної служби та оптимізація системи державних органів; реформу управління державною власністю; оновлення влади та антикорупційну реформу; реформу правоохоронної системи; збереження навколишнього природного середовища; децентралізацію та реформу державного управління; реформу регіональної політики; програму національної єдності та підтримки національних меншин; реформу системи соціального захисту; пенсійну реформу.

Побудова «народної економіки» на основі малого бізнесу може бути інструментом інтеграції тимчасово окупованих територій України у вітчизняну економічну систему, що потребує легалізації некомерційної економічної підсистеми через розробку відповідного нормативно-правового забезпечення.

Література

1. Бюджет. Доходи [Електронний ресурс] // Ціна держави. – Режим доступу: <http://cost.ua/budget/revenue/>. – 28.03.2016 р.
2. Стратегія сталого розвитку «Україна 2020» [Електронний ресурс]: Указ Президента

України від 12 січня 2015 року № 5/2015. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>. - 28.03.2016.

3. Конституція України [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996. - № 30. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.

4. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1997. - № 24. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>.

5. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради УРСР (ВВР), 1991 - № 29. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/959-12>.

6. Закон України «Про інвестиційну діяльність» [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1991. - N 47. - Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>.

7. Закон України «Про інноваційну діяльність» [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2002. - № 36. - Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/40-15>.

8. Господарський кодекс України [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003 - № 18, № 19-20, № 21-22. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.

9. Податковий кодекс України [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, № 13-14, № 15-16, № 17. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

Олександра Мандич

Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

За сучасних умов функціонування аграрного ринку особливо гостро постають питання підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств, як у межах національного рівня, так і при виході на зовнішні ринки. На нашу думку, в першу чергу, це стосується саме сільськогосподарських товаровиробників, як основних учасників отриманого в аграрній сфері валового національного продукту країни. На жаль, наразі, мова не йде про високий рівень конкурентоспроможності в аграрній сфері, що спричинено дією ряду факторів, як суб'єктивних, так і об'єктивних. Звичайно, дане твердження стосується лише результатів функціонування малих та середніх за розмірами вітчизняних підприємств. Однак, необхідно також зазначити, що саме ці вказані підприємства займають найбільшу частку у структурі виробництва валової продукції сільського господарства.

Що стосується актуальності проведеного наукового дослідження, то, на нашу думку, вітчизняні особливості провадження виробничо-комерційної діяльності аграрних підприємств ще не дійшли до розуміння та прийняття однієї з основних теорій ефективного функціонування – теорії маркетингу. Слід відзначити, що теоретично всі категорії, елементи, системи та склад комплексу маркетингу вже давно розкриті, зокрема, і для умов аграрного виробництва. Але, наразі, жодне аграрне підприємство (знову ж таки не включаючи великі, наприклад, агрохолдинги та ін.) не використовує офіційно у своїй організаційній структурі службу маркетингу. І, навіть, більш того, хотілось би відмітити, що опитування деяких керівників вітчизняних аграрних підприємств доводить, що переважна більшість з них не передбачає впровадження маркетингової діяльності і взагалі не розуміють сутності та особливостей даного виду діяльності. І, як висновок, не вважають за необхідне